

vale in otroci vekali, se mi je zdelo vse v redu; ponekod pa so tulili od žalosti odrasli možje in jokali, da so si z rokavom brisali debele solze; taki prizori so nam Evropejcem kar smešni.

Najlepša je ravnina krog mesta Kokanda: mnogo rastlinstva, sami vrtovi, ograjeni z ilovnatim zidom. Ko se je zmračilo, smo se približali Sirdarji. Vozili smo se mimo Hodženta, zapuščali pokrajino Fergana in zavili v »Gladno stepe«. Sredi stepe so zgradili postajo Černjajevo, važno križišče. Tod se proga razcepi na sever v Taškent, na zahod pa v Samarkand. Zaspal sem bil tako trdno, da nisem niti čutil, kdaj smo se mudili v Černjajevem. Sploh pa ruski vlaki tekó gladko in mirno, da komaj veš, stoji li vlak ali se premika. — Jutranje solnce me je vzbudilo onkraj »Gladne

stepe« v kamenitem kraškem svetu. V daljavi so bleščale pozlačene kupole okrožnega mesta Džizák (19.000 prebivalcev), močne trdnjave. Zavozili smo v ozko sotesko. Proga se vzpenja više in više do vrha prelaza »Tamerlanova vrata«. Nedaleč od železnice so v steno vklesali dva arabska napisa; spominjata na starodavne vojne, ki so se vršile v soteski. Onstran prelaza se svet razširi. Potok teče po dolini, majhna sela se prikažejo na pobočju in v zasekah, dolge karavane stopajo po trdi cesti, drugod se pasejo črede črnih ovac, na malih njivicah raste nekak ječmen, prehitevamo jezdece na konjih in oslih. Kesneje se dolina razširi v rodovitno ravnino; prične se bujno rastlinstvo. Bližamo se »Tamerlanovemu mestu«, svetovno-znanemu Samarkandu. (Dalje.)

Obrazi.

Ciril Jeglič.

Pozna pomlad.

V kotu za vrtno mrežo je lopa, vsa prerasla in zelena od divje trte. Če sedeš pod njo, te nihče ne vidi; ti pa vse vidiš: listje se pregiblje, svetla okenca se odpirajo nad tabo, okrog tebe; kamor te je volja, se ozreš in misliš, karkoli ti je drago.

»Rozalika!«

Čemerna pestunja postane in motri glas, ki je dahnil iz zelenja.

»Tako molčite, — pa imate tako srčkano punčko v naročju!«

»Ni moja.«

»Seveda! In hladno je, Rozalika?«

»Ko je letos pomlad tako pozno!«

»Ja.«

Stara pestunja se nasloni na pregrajo. »Oh, saj ste Vi, Jakob! Nisem Vas spoznala. Ko tako čudno govorite! Pa ste le Vi, stari Jakob!«

»Jaz!«

Rozalika molči, on jo gleda. In razen nje nihče na svetu ne vé, da je vzdihnil tudi stari Jakob.

Pri kosilu.

»Kako spet držiš žlico!«

Doktor je nataknen — kaj bi ne bill! Žena se grdo drži — zakaj bi se ne! In Stanko je pa je,

seveda zmerom narobe poprijemajoč žlico — saj ni še nikoli ubogal!

»Samo, da me jezi! Žena, ali si mu že kdaj rekla: Stanko, takole primi, da ne boš žalil očeta! Kaj še!«

»I, no! Stanko, glej, takole: prste spodaj, palec na vrh! Če ne boš ubogal, te bom, in ata te bo, da gorje!«

Prilika je dana. Gospod ata je, mama je: žlici neslišno zajemata v krožnik, in palca, prsti, vse na pravem mestu — čudovito! Stanko se že uči, kako se drži žlica, če so prsti spodaj, palec zgoraj...

»Kajti, če se tega zdaj ne nauči, kaj bo počel v življenju! Žena, in ti nič ne pomisliš!«

Ona se pa pomisli, dočim Stanko — ta raztreseni falot, ki še nikoli ni ubogal! — zajme —

»In to naj bo družina!« Doktor vrže lastno, tako zgledno žlico pod mizo. Kako, da bi je ne!

Punčka.

Tako fletna je, da še sama ne vé, kako. V beli bluzi, z zlatim srčkom okrog vratu, z glavico, odeto z mehkiimi, bogatimi lasmi, ki se kar sami usipljejo po licih, rdeče cvetočih, in jih je treba venomer popravljati, in z uhani: cink, cink! — kdo je še ni videl, če je še tako skrita za pultom? Saj Malči se drugače resno drži, ampak posebno radi teh mla-

dih gospodov s palčko: oh, ko se jim mora smejati! Po prazen nič pridejo v prodajalno.

»Gospa, bo še kaj cigaret?« Pa se pravzaprav ozro na Malči. Ona se nalašč umakne daleč v drugi konec lokala. Mama res nima ničesar več, ampak —

»Gospod Slak, nič cigaret ne bo, nič!«

Pa je že pri njej in ji pobira uganke z rahlo napetega obraza, iz porednih oči, z bradice. Taka šalobarda — kar pojdi, tobakar! Smejati se mu mora, četudi ne bi hotela.

»Gospodična, samo eno!«

»Saj nimamo trohice več!«

»Nič, gospodična?«

»Čisto nič, absolutno nič. Če Vam rečem!«

»Ko pa Vam ne verjamem, gospodična!«

Joj, na glas se mu mora smejati! Oh, ta Slak —!

»Malči!« jo opazi mama in se zadere: »Postrezi vendar, čok! Gumbe iz škatle št. 39!«

Oh, ta mama! Malči bi zajokala na glas, če bi je ne bilo sram.

Samostan.

Ob trdni, prašni cesti stoji samostan. Drugega ni mogoče videti, ko visoko, sivo obzidje, zelene vršiče smrek, ki se dvigajo iz zastraženega vrta, in tam zadaj nad njimi okna, nema, v senco zaprta. Kadar grem mimo po tej poti, mi zastaja korak. Nikoli še nisem slišal izza zidov petja veselih ptic. Tiste smreke pa rastejo, zelené in dišé vse leto; le ne zganejo se nič, tako tihe so in zamaknjene v svoj pokoj, da se zde komaj žive in preveč temne.

Včasih postanem. Kakor da se je onkraj stene nekaj odzvalo. Ali ni šepetnil nemir nedolžne device, črno oblečene, ki se samotna sprehaja po beli stezi, pod senco zelenih dreves, in jo loči od mene le ta mrki kamen, trd in ogromen pred mano, potnikom zaprašenim? Čul sem kakor vzdih. Ali se je oglasil le moj spomin? Kakor glas vpijočega v puščavi...

Dorca, Mici, Lenka, — kje ste zdaj, deklice moje?

Važne reči.

»Lovrenc, ali si se v gnoj vdrl?«

»I no!« je poonegavil pastir, »kdaj pa bom izkidal, če ne nocoj!«

»Ko nisi zanič, počasne!«

Slednjič je Lovrenc doumel, za kaj gre, ter se ozrl. »I no!« je dejal. Nato je zapičil vile v steljo, udaril šeko, brcnil Gorenjko, mimogrede pripomnil:

»Ko si taka, avša!« ter se diskretno odstranil iz hleva. O Liza, o Pavle!

Lizika in Pavle sta pa ostala sama, sama v mraku gorke zasoplega hleva, ki se je zazdel obema tako prijetno domač in prijazen.

»Zdajle bo, kar bo — ali pa nikoli!« je vesel pomislil Pavle.

»Zdajle mu bom povedala — če me mara, ali ne!« se je vznemirila Lizika.

A sta oba pomolčala, ozirajoč se, kako bi začela.

»Ti, ampak molže imaš dovolj.«

»Pri takih kravah, kot je Gorenjka. In kako brca!« se je zasmejala dekla.

»A Gorenjka? Tale — da je tak zlomek?«

»Je.«

»Pa zakaj ji pravite Gorenjka?«

»Ker je v Kranju kupljena.«

»Res?«

»Res.«

Spet molčita. Zdaj, zdajle pa!

»Lizika, jaz sem že dolgo mislil in želel, da bi...«

»Res?«

»Res!«

»Jaz sem tudi hotela...«

»Res?«

»Oh!«

»Jaz sem mislil, da te ne!« je povzel Pavle. »Pa te brca, praviš? Jaz sem zmerom mislil, da ta krava nič ne brca.«

Oh, Pavle! Pavle pa drži roko, tisto krepko, toplo roko, ko da ni njegova, in ne ve, kam bi jo skrnil. Oh, za hrbet jo vtika! In vendar sta sama, tako lepo sama v tem prijaznem, nedeljsko prazničnem prostoru!

»Ko je tako zaprta!« se od grenkosti topi fantovo srce.

»Ko kar nič ne zna govoriti!« se burno sliši iz srca dekletovega.

Kako in o čem se naj pravzaprav še menita?

Solnce.

»Kakšno solnce! Vse gori, še trava se pali! Pa saj ni o svetem Jakobu nikoli drugače. Hvala Bogu, da je le to strnišče pokošeno! Še tisti težki gnoj, ki ga treba naložiti tam pod drvarnico, na tisti vročini — jej, jej!«

Hlapčè se opoteka po kolovoznicah, opečen in pijan od žareče svetlobe, od nepočakanega dela. Kar sama mu pade kosa iz rok in noge mu klecnejo pod košati leskov grm. »Ali me kdo vidi?«

O, kje so tam predaleč Hovdreževe Poljane, da bi ga ugledala Mica ž njih. Mica, le pridno obiraj in nič se ne oziraj!

Francelj se pretegne po vlažni mahovini. Kako nebeško lepo in hladno je pod takovim leskovim grmom! Še v raju nimajo sence zatorej. »Ampak,« se mu zapirajo oči, »zaprl jih ne bom! Stavim en liter vina, za Jernejevo nedeljo ga stavim, če ne bi zaspal v takile senci v dveh minutah, kakor da bi me ubil! Jej, jej! Pa bi prišli Korantov oče: France, France! Jaz pa nič ne slišim. France, France, zverina, ali spiš? Pa bi me zgrabili, Korantov oče, in...«

Francelj jo že ubira naprej po kolovozu. O ti, koso je pozabil pod grmom! Ti vrtoglavnik, ki hočeš biti fant! Brž, brž! »Ampak tako bi se bil pogreznil na oni svet, da bi me lahko živega nesli k sv. Jerneju v jamo...« In kakor da se je ravnokar prebudil iz nedelje, sladko prespane nedelje, se mu smeji z rdečega lica, mu veselo tleska izpod nóg, ki gibko preskakujejo po trdo grudastem kolovozu.

Neverjetno!

Kupé je natlačen, da nisi v stanu, privoščiti vljudne besede sopotnikom, ki so ti v samo nadlego. In vendar se vsa blažena smehljata grbasti gospod in krivogleda gospodična.

»Verjamem, draga moja! Če je še tako hudo, vse se pretrpi. Samo, da najde človek dušo, ki ga razume, vsaj eno prijateljsko dušo, njemu posvečenol!«

»To je tisto. Samo tega si jaz želim —«

»In jaz!«

Čenče! Izkušeni, resni ljudje, ki sede zraven njiju, strme poslušajo. Pa so taki, ki nekaj pomenijo v življenju! Presmešno! Še smejati se ne morejo, dasi se jim zdi nečuvveno smešno, zakaj naj bi se tako blaženo smehljala grbasti gospod in krivogleda gospodična. Otroka, ki še ne vesta, kaj je življenje!

Filozof.

Družina večerja za javorovo mizo. V kotu za posebno mizo sedi filozof, premišlja in pije vino.

»Kuku, kuku!«

Triletni Miciki se izmuzne žlica v skledo. Vižjo, tam gori iz ure kuka: — in prav zaresna kukavica!

»Kdo jo je pa tja zaprl?«

»Spat hodi noter.«

»Pa je živa? Res?«

»Kakopa!«

Filozof posluša in obstrmi. Da so ljudje res takšni? Da lažejo vsevprek in ne morejo živeti brez laži? Grozno! Spisati bo treba novo knjigo.

Vojni liferanti manifestirajo.

»Da se najde človek, ki ubije svojega rodnega brata, ni koncem koncev tako nemogoča stvar. Posebno v vojnih časih se ta zadeva takorekoč še lažje razume. A da se celó v dvajsetem stoletju rodi brezvestnež, ki izda svojo državo, to je nekaj nezaslišanega, grdobija grdobij!«

»Jaz le ne razumem, kakšno psihologijo, kakšno vest ima tak človek. Naša vest, gospod svetnik — —«

»Ne, tukaj je zastoj vsaka beseda!«

»In rečem Vam, gospod svetnik: z lastno roko bi zadavil takevega izdajalca!«

»Tako je! In še več: tako bi storil vsak pošten patrijot!«

Otroci tega sveta.

Dež pada. Tisti pusti, odvečni dež, ki se ulije ravno na nedeljo ter v tenkih, brezkončnih navpičnicah štropota ves dan in ga noče biti konca vse nedeljsko popoldne. Troje jih gleda in čaka pri oknu. Gospa sloni v sredi, debela in mirna; z debelimi, mirnimi rokami opominja hčerki, ki slonita ob straneh, v svetlih športnih oblekah, z vihravimi pentljami v laseh. Če bi ne bilo zraven te ravnodušne gospe, bi —

»Jaz bi se vrgla skozi okno, tako me jezi!« pravi Taša.

»V vodo bi skočila!« pravi Maša.

»Pamet, pamet!« pravi mamá. Njen bas je tako miren, da se ji posmejeta Maša in Taša.

A ure teko in curki teko, tenki, nedogledni, brezkončni.

»Grozno!« vzkipi Maša.

»Prestrašno!« zajoka Taša.

»Saj bo minilo. Pamet, pamet!«

Spodaj ob kandelabru pa stoji cestni pometač, razcapan, v premočeno žakljevinu ogrnjen. Črni cilindri se mu mastno svetlika kakor luža, od poveznjenih krajcev se odceja deževnica na kosmati obraz, na premrle roke. Že celi dve uri stoji tako ter se ne gane. Človek božji, ali ne slišiš: pamet, pamet!

Sam Bog vé, spi - li stavec, ali premišlja.